

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Édesapám, Tóth Sándor fafaragó, 1946-ban született Mezőberényben. Szakmunkásképzőben szerezte meg faesztergyálos-asztalos középfokú végzettségét, majd iskolai tanulmányait követően szülővárosában, a Faipari Ktsz-ben bútorasztalosként tevékenykedett, 1977-ben pedig bedolgozója lett a Népművészeti Háziipari Szövetkezetnek. 1985-ben működési engedélyt szerzett fafaragó kör vezetésére, azóta is szívesen oktat ifjúsági és felnőtt fafaragókat. Mesterének Péterfy László szobrászművészt tartja, a meghívásának köszönhetően vehetett részt 1981-ben a veleimi alkotótáborban. Az igazi gyökeres változást ez a tábor hozta az életébe. Ráízlelt az ősi népi formákra, mesterségekre, s letért a mechanikus reprodukálás kényelmes, de monoton ösvényéről: teljesen önálló alkotásokat készített. Összegyűjtötte, megmentette a még meglévő esztergyált néprajzi tárgyakat, értékeket. Olyanokat választott, amelyek bizonyos szakmai gyakorlatot igényeltek. Rökkát, csévélőt, kulacsokat, szövőszéket, szövőállványt, szövőkeretet készített. Évről évre részt vesz a Veleimi Stúdió nyári kéthetes összejövetelein, az ott folyó munkálatokban. A hosszantartó esti beszélgetések a népművészetről, hagyományörzészről, szakmáról, segítik a további munkát. 1985 óta tevékenyen részt vesz a megyei népművészeti mozgalom munkájában, évekig irányította a fafaragókat. Békés megyén kívül több megyei egyesület munkáját is segítette. (Hajdú-Bihar, Csongrád, Szolnok).

1986-tól önállóan dolgozik, munkáiban faesztergyálos és asztalos tudását is kamatoztatja. Irányítása alatt készültek el a nyári nemzetközi táborokban azok a Kárpát medence magyarságának hagyományát megelevenítő kapuk, melyek Békéscsabán ma is megtalálhatóak az egykori KISZ-tábor területén. Elnökségi tagja volt a Népi Iparművészeti Tanácsnak, Békés megyében aktívan közreműködött a fafaragó mozgalom újraindításában, 1994-ben egyik létrehozója a Művészek a Körösök Völgyéért Alapítványnak. A faesztergyálos és asztalos tudásának előnyeit kihasználva vájt bútorok készítésével is foglalkozni kezdett. (Ilyen technikával készített bútorai, eszközei: vájt pad, vájt láda, „suszter” garnitúra háromlábú székekkel, támlás szék, tálkák, sőtartók.)

Nagybátyja padlásán kutatva egy kukoricacsuhéval befont ülésű karosszékre bukkant, melyet még dédnagyapja készített. Ez a szék ihlette azt a mezőberényi szlovák hagyományokból merített paraszt étkezőgarnitúrát, mely az Országos Népművészeti Pályázaton „bútor” kategóriában „Gránátalma” I. helyezést ért el.

Gránátalma díjjal jutalmazta a zsűri azt, az általa tervezett és készített szlovák –Kőfalvi Lászlóné által festett- bútorgarnitúrát is, melyet 2012. augusztusában Mezőberény iránti tisztelete jeléül városának ajándékozott.

1984-ben a mezőberényi Művelődési Központban megrendezésre került első kiállítása, mely az addig elkészült munkadarabjaiból tevődött össze. A kiállítás keretein belül lehetőség nyílt a Népi Iparművészeti Tanács zsűrije általi minősítésre. A kiállított darabok közül három „A” minősítést-azaz a legmagasabb kategóriába sorolást-, a többi pedig „B” minősítést nyert. Ezzel a bemutatkozással meghívások érkeztek további kiállításokra, a gyulai várban megrendezett sorra követték a többiek. Ekkor már évek óta tagja volt a Körösmenti Amatőr Fafaragók Stúdiójának, ahová felkérések érkeztek játszóterek szabadtéri fajtékainak elkészítésére. Az első ilyen játszóteret a gyulai Kertészeti Vállalat által a SZOT Szálló elé a történelmi hagyományok szellemében kellett elkészíteni. Ezek a fajtékok országsszerte megjelentek, sőt Németországban is elkészítésre kerültek.

Alkotásainak szerves részei a különböző kopjafák, melyek készítésekor az erdélyi hagyományokat igyekeznek követni.

Hívó emberként élete egyik nagy álma volt, hogy egyszer templomot építhessen. 1999-ben a leégett hunyai templom újjáépítésekor ez az álom valóra vált, az újjáépült katolikus templom teljes belső bútorzatát ő készítette. Részt vett a köröstarcsai és tótkomlói templom felújításában is. Megpályázta és megnyerte a mezőberényi református templom külső és belső felújítását. Mezőberényi reformátusként ez nagy büszkeség számára. Itt szeretné kamatoztatni 50 éves szakmai tapasztalatát. A munkálatok még folynak, melyek egy kétéves időszak részei. Elkészültek az ajtók, ablakok, a faragott padok, az úrasztala, a teljes belső felújítás. Még készül a templomkert kerítése a faragott székelykapuval. Ezt a munkáját tartja munkássága koronájának az alkotó.

A jövőben is arra törekszik, hogy munkáival örömet szerezzen családjá és a körülötte élők számára.

Vannak még elképzelések, tervek, álmok..

Tanyája szépítgetése, újítása, az egyik nagy cél, melyet igyekszik a Maga képére, de családjá: felesége, gyermekei, unokái örömére tovább építeni.

Tóth Sándor alkotói tevékenysége szerteágazó, munkáit azonban egységesen jellemzi a fa szeretete, a hagyományok iránti tisztelet, a precizitás és szaktudás.

„...a keze alatt feltámad az élet..

/Mezőberényi Hirmondó 1994. október-Hantos Katalin: Akinek a keze alatt feltámad az élet/

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Tóth Sándor munkáira a békés megyei, főként a mezőberényi faragó hagyományok továbbéltetése jellemző, a bútorkészítést vallja elsősorban szakterületének.

Alkotásait gyakran láthatjuk Mezőberényben, Békés megyében, de az ország más városaiban és külföldön is. A termékeny évek alatt közel 50 önálló kiállításon mutatkozott be a közönségnek. Tevékenyen részt vesz az országos mozgalomban, ezt igazolják az alkotótáborokban való részvételek, a Népművészeti Egyesületi tagság, ill. a Népi Iparművészeti Tanács elnökségi tagsága is. Alkotásait rendszeresen zsűrizteti, állandó résztvevője az országos népművészeti pályázatoknak.

Az elmúlt évtizedek alatt több jelentős megyei és országos pályázaton is részt vett, részben a megyei alkotócsoporthoz tagjaként, részben önálló alkotóként, több minősítés, díj méltán megérdemelt tulajdonosa:

- 1982. Népművészet ifjú mestere
- 1984. Vas megye kultúrájáért kitüntetés a velemi munkák elismeréseként
- 1985. Országos Népművészeti Kiállítás- Gránátalma díj
- 1986. Népi Iparművész cím
- 1988. Pro Renovanda Cultura ösztöndíj
- 1992. Országos Népművészeti Kiállítás, Gránátalma díj
- 1994. Népművészet mestere cím
*/Ő az első fafaragó, aki ötven éves kora előtt kapta meg ezt a kitüntetést!/
2005. Békés Megye Népművészetéért díj*
- 2005. Ezüst Oklevél a XV. Országos Népművészeti Kiállításon nyújtott kiemelkedő teljesítményéért
- 2010. Gránátalma díj
- 2010. „Életfa” Békés Megye Népművészetéért díj
- 2013. Csokonai Vitéz Mihály Alkotói Díj

„A Népművészet Mesterei saját közösségükön belül elismert, a környezetükre hatást gyakorló, mintaadó alkotó egyéniségek, akik jelentős hagyomány-átörökítő és értékmentő tevékenységet végeznek.”

http://www.szellemtorokseg.hu/index.php?menu=nepmuveszet_mesterei&m=nemzeti

Tóth Sándor mintaadó alkotó egyénisége mellett szerető férj, két felnőtt lányának édesapja, hét unokájának nagyapja, családcentrikus ember. Szülővárosa, hazája, annak kultúrája, hagyománya meghatározza az életét.

„Élete tükör, amiben az alkotás, a család, a szülőhely és az Ember kristálytiszta ragyog.”

/Mezőberényi Hírmondó 1994. október-Hantos Katalin: Akinek a keze alatt feltámad az élet/